

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025.gada 30.septembrī

Senāts šādā sastāvā: senators referents Ermīns Darapoļskis, senatores Indra Meldere un Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja /Persona A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 23.jūlija lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība administratīvajā lietā Nr.A420218123.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /Persona A/ /datums/ ievēlēts par Latvijas Bankas (turpmāk – banka) prezidentu.

2018.gada 19.februārī pieteicējs kriminālprocesa Nr. 16870000618 ietvaros atzīts par aizdomās turēto noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2018.gada 19.februāra lēmumu (turpmāk – lēmums par drošības līdzekli) pieteicējam kā viens no drošības līdzekļiem piemērots noteiktas nodarbošanās aizliegums – ierobežojums veikt noteikta veida nodarbošanos (darbības), kas saistītas ar lēmuma pieņemšanas, kontroles un uzraudzības funkcijām bankā, tostarp ieņemt bankas prezidenta amatu.

Izpildot lēmumu par drošības līdzekli, bankas padome 2018.gada 23.februārī izdeva rīkojumu Nr. 268/1, ar kuru nolēma nodrošināt, ka pieteicējs nepilda bankas prezidenta amata pienākumus, kā arī neveic darbības, kas saistītas ar lēmumu pieņemšanas, kontroles un uzraudzības funkcijām; neizmaksāt pieteicējam darba samaksu par bankas prezidenta pienākumu pildīšanu un apturēt pieteicējam kā bankas prezidentam piešķirtā dienesta transportlīdzekļa lietošanu.

Ar Eiropas Savienības Tiesas 2019.gada 26.februāra spriedumu apvienotajās lietās C-202/18 un C-238/18 (ECLI:EU:C:2019:139) (turpmāk – Eiropas Savienības Tiesas spriedums) lēmums par drošības līdzekli, ciktāl ar to pieteicējam aizliegts pildīt bankas prezidenta pienākumus, atcelts. Tāpēc bankas padome 2019.gada 26.februārī izdeva rīkojumu, ar kuru atzina par spēku zaudējušu rīkojumu, ar kuru izpildīts lēmums par drošības līdzekli. Savukārt 2019.gada 7.martā kriminālprocesā pieņemts lēmums, ar kuru lēmums par drošības līdzekli atcelts.

[2] 2020.gada 24.janvārī pieteicējs vērsās Rīgas rajona tiesā ar prasību pret banku par darba algas piedziņu. Tiesvedība noslēdzās ar Senāta 2022.gada 27.oktobra spriedumu lietā Nr. SKC-153/2022 (turpmāk – spriedums civillietā), pieteicēja prasību noraidot. Senāts šajā lietā atzina, ka atlīdzība par kaitējumu, ja tas nodarīts ar Eiropas Savienības Tiesas atcelto lēmumu par drošības līdzekli, ir valsts atbildības kontekstā vērtējams jautājums.

Ievērojot minēto, 2023.gada 15.maijā pieteicējs vērsās Ģenerālprokuratūrā ar iesniegumu par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, lūdzot atlīdzināt ar lēmumu par drošības līdzekli nodarītos zaudējumus (nesaņemto darba samaksu) un nemantisko kaitējumu. Ģenerālprokuratūra kaitējumu atlīdzināt atteica, jo atzina, ka tam nav konstatējams tiesiskais pamats, proti, iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiska rīcība.

[3] Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2023.gada 25.septembra lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta lietapar labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu atlīdzināti kriminālprocesā nodarītie zaudējumi (nesaņemtā darba samaksa par laika periodu no 2018.gada 24.februāra līdz 2019.gada 25.februārim un zaudējumi par nesāņemtās darba samaksas inflācijas pārmaiņām), kā arī nemantiskais kaitējums.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 23.jūlija lēmumu lietā izbeigta tiesvedība, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu (pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu).

Lēmuma pamatojums ir turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Atbilstoši likuma „Par Latvijas Banku” 14.pantam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 4.protokola „Par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem” (turpmāk – Eiropas Centrālās bankas statūti) 14.punktam Eiropas Savienības Tiesa ir kompetentā tiesu iestāde, kas var izvērtēt atbrīvošanas no amata pamatotību, un bankas vadītāju var atbrīvot no amata tikai divos gadījumos, proti, ja viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu.

Konkrētajā lietā Eiropas Savienības Tiesas spriedumā konstatēts, ka nav iesniegts neviens pierādījums, kas pamatotu, ka pieteicējs ir izdarījis smagu pārkāpumu un tādējādi vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai. Līdz ar to Eiropas Savienības Tiesa konstatēja lēmuma par drošības līdzekli prettiesiskumu attiecībā uz Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.pantā paredzētajiem nosacījumiem. Tādējādi Eiropas Savienības Tiesas spriedumā konstatētais pārkāpums ir priekšnoteikums atlīdzinājuma piešķiršanai Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums) 6.panta pirmās daļas izpratnē.

[4.2] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 20.pantā noteiktais sešu mēnešu termiņš iesnieguma par kaitējuma atlīdzināšanu iesniegšanai ir attiecināms arī uz Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrajā daļā noteikto kaitējuma atlīdzināšanas tiesisko pamatu. Papildinot Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.pantu ar otro daļu, kas paredz kaitējuma atlīdzinājuma prasījumu izskatīšanu arī likumā tieši neminētos gadījumos, nevarētu veidoties situācija, ka šādiem gadījumiem būtu noteikts cits atlīdzinājuma iesniegšanas termiņš. Tas būtu pretrunā Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91.pantam, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā, jo privātpersonām nebūtu vienāds laika periods iegūt un apkopot kaitējuma apmēru pamatojošus pierādījumus un sagatavot iesniegumu atlīdzinājuma piešķiršanai.

Tiesa atzina, ka nepastāv šķēršļi, lai uz visiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem tiktu piemērots sešu mēnešu termiņš iesnieguma iesniegšanai lēmējīestādē. Arī no citām tiesību normām neizriet tiesiskais regulējums, kurš pamatotu atšķirīgu tiesību izlietojuma noilgumu. Ņemot vērā, ka gan no Eiropas Savienības Tiesas sprieduma, gan no sprieduma civillietā ir pagājuši vairāk nekā seši mēneši brīdī, kad pieteicējs vērsies ar iesniegumu Ģenerālprokuratūrā, termiņš ir nokavēts.

[5] Pieteicējs par minēto tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību, kurā norāda, ka Eiropas Savienības Tiesas spriedums nevar tikt atzīts par tādu spriedumu, ar kuru lēmums par drošības līdzekļa piemērošanu atzīts par prettiesisku, un ka šāds prettiesiskuma izvērtējums konkrētā gadījuma apstākļos ir jāveic administratīvajai tiesai. Pieteicējs arī argumentē, ka uz izskatāmo gadījumu nevar tikt attiecināts Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 20.pantā noteiktais termiņš iesnieguma par kaitējuma atlīdzināšanu iesniegšanai.

[6] Atbildētājs paskaidrojumos par blakus sūdzību norāda, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[7] Blakus sūdzības izskatīšanas ietvaros Senātam jāizšķir, vai tiesa pamatoti izbeidza lietā tiesvedību.

Kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskais pamats

[8] Visupirms Senāts pārbaudīs, vai izskatāmajā gadījumā ir konstatējams tiesiskais pamats kaitējuma atlīdzināšanai.

[9] Atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmajai daļai likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ.

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4. un 5.pants noteic, kas var būt tiesiskais pamats kaitējuma atlīdzināšanai gan attiecībā uz kriminālprocesā, gan attiecībā uz administratīvā pārkāpuma lietvedībā nodarīto kaitējumu. Minētā likuma 2.panta otrajā daļā ir paredzēts, ka šī likuma noteikumi piemērojami arī šajā likumā tieši neminētos gadījumos, ja kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā privātpersonai nodarīts kaitējums iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas rīcības dēļ.

Tātad Kaitējuma atlīdzināšanas likums ir vērsts uz to, lai pilnībā un atbilstoši Satversmes 92.panta trešajam teikumam nodrošinātu personas tiesības uz atlīdzinājumu par kaitējumu, kas tai nodarīts viena vai otra veida procesā (*Senāta 2025.gada 16.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-771/2025, [ECLI:LV:AT:2025:0916.SKA077125.3.L](#), 8.punkts*).

[10] Persona var prasīt kaitējuma atlīdzināšanu, ja ir konstatēta prettiesiska rīcība. Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka prettiesiska rīcība ir tāda, ar kuru pārkāptas tiesību normas, un to konstatē ar iestādes, kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas vai tiesas nolēmumu.

Izskatāmajā gadījumā pieteicējs vēlas saņemt atlīdzinājumu par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonas rīcību, pieņemot lēmumu par drošības līdzekli: noteiktas nodarbošanās aizliegumu – ierobežojumu veikt noteikta veida nodarbošanos (darbības), kas saistītas ar lēmuma pieņemšanas, kontroles un uzraudzības funkcijām bankā, tostarp ieņemt bankas prezidenta amatu. Kā pamatoti konstatēts pārsūdzētajā tiesas lēmumā, tas ir Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrajā daļā paredzētais gadījums.

Senāts ir atzinis, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrās daļas piemērošanā iestādes prettiesiskas rīcības konstatēšanas veids var atšķirties no tipiskajiem Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.pantā konkrēti uzskaitītajiem gadījumiem, kuru iestāšanās var konstatēt tikai saistībā ar noteikta satura kriminālprocesuāliem nolēmumiem (attaisnojošu spriedumu, kriminālprocesa izbeigšanu personu rehabilitējošu apstākļu dēļ u.c.). Tomēr tiesiskais pamats kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanai arī likumā tieši neminētos gadījumos ir kompetentās iestādes vai tiesas nolēmums, ar kuru konkrētā rīcība ir atzīta par prettiesisku. Savukārt lēmējinstāde, pamatojoties uz kompetentās iestādes vai tiesas nolēmumu, pieņem lēmumu par kaitējuma atlīdzinājumu. Tas nozīmē – ja privātpersonas iesniegumā lūgts atlīdzināt kaitējumu, kas radies iestādes prettiesiskas rīcības dēļ, būtu jābūt pieņemtam tādām nolēmumiem, ar kuru šī prettiesiskā rīcība konstatēta (sal., piemēram, *Senāta 2020.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-863/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0217.SKA086320.4.L](#), 4.punkts*).

[11] Pieteicējs blakus sūdzībā pauž uzskatu, ka Eiropas Savienības Tiesas spriedums nevar tikt atzīts par tādu nolēmumu, ar kuru lēmums par drošības līdzekļa piemērošanu atzīts par prettiesisku, jo Eiropas Savienības Tiesai nav tiesību izvērtēt Latvijas Republikā pieņemta drošības līdzekļa tiesiskumu. Pieteicējs argumentē, ka Eiropas Savienības Tiesai ir tiesības izvērtēt tikai to, vai konkrētais drošības līdzeklis piemērots saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas statūtos noteikto kārtību, un ka Eiropas Savienības Tiesai nav iestāde vai tiesa Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.pantā pirmās daļas izpratnē. Ņemot vērā, ka tieši Latvijas Republikas tiesai jāveic rīcības prettiesiskuma izvērtējums gadījumā, kad likumdevējs nav paredzējis institūciju, kura var veikt šādu izvērtējumu, pieteicējs uzskata, ka konkrētajā lietā administratīvajai tiesai ir pamats izvērtēt un konstatēt prettiesisku rīcību, ko veikusi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersona, pieņemot lēmumu par drošības līdzekli.

Senāts turpmāk izklāstīto apsvērumu dēļ atzīst, ka minētais nav pamatots.

[12] Vispārīgā gadījumā iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesisku rīcību konstatē ar kompetentās iestādes vai tiesas nolēmumu pamatprocesā, proti, tieši tajā procesā, kurā kaitējums ir radies. Savukārt administratīvās tiesas

kompetencē ir nodots tikai jautājums par atlīdzinājuma noteikšanu pēc tam, kad ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība.

Senāts ir atzinis, ka atkāpes no minētā pieļaujamas, ja tiesiskais regulējums neparedz objektīvu iespēju personai panākt kaitējumu izraisošās rīcības prettiesiskuma izvērtējumu pamatprocesā (*Senāta 2021.gada 8.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-619/2021*, [ECLI:LV:AT:2021:1108.A420229019.10.L](#), 9.punkts). Proti, atsevišķos izņēmuma gadījumos izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā ir pieļaujams pieteikums arī par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kas privātpersonai nodarīts ar iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcību, kuras prettiesiskums pamatprocesā iepriekš nav konstatēts. Šādi gadījumi tiesu praksē ir identificēti, piemēram, administratīvo pārkāpumu procesā, kad tiesiskais regulējums neparedz iespēju personai panākt kaitējumu izraisošās rīcības prettiesiskuma izvērtējumu pamatprocesā (skat. *Senāta 2023.gada lēmuma lietā Nr. SKA-423/2023*, [ECLI:LV:AT:2023:0714.A420166722.7.L](#), 8.punktu).

Senāts neapšaubā, ka kriminālprocesā, kurš vēl turpinās, konkrētā drošības līdzekļa piemērošanas tiesiskums atsevišķi netiks vērtēts, un ka lietas apstākļi ir netipiski. Tomēr Senāts atzīst, ka uz izskatāmo lietu nav attiecināms izņēmuma gadījums, kad administratīvajai tiesai, izskatot pieteikumu par kaitējuma atlīdzināšanu, būtu pašai jāpārbauda pēc būtības lēmuma par drošības līdzekli tiesiskums.

[13] Latvijas Bankas likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka Saeima var atbrīvot Latvijas Bankas padomes locekli no amata pirms likumā noteiktā termiņa, ja viņš vairs neatbilst amata veikšanai nepieciešamajiem nosacījumiem Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.panta izpratnē (2.punkts) vai ja viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.panta izpratnē (3.punkts). Atbilstoši minētā panta otrās daļas 1.teikumam Latvijas Bankas prezidents Saeimas lēmumu par atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.pantā noteiktajā kārtībā.

Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.pants paredz, ka valsts centrālās bankas vadītāja amata pilnvaru laiks ir vismaz pieci gadi. Tikai tad, ja vadītājs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu, viņu var atbrīvot no amata. Attiecīgais vadītājs var apstrīdēt šo lēmumu Eiropas Savienības Tiesā, pamatojoties uz Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu. Tiesvedību sāk attiecīgi divos mēnešos pēc tam, kad lēmums publicēts, vai pēc tam, kad prasītājs ir saņēmis paziņojumu par to, vai, ja tas nav saņemts, pēc dienas, kad prasītājs uzzina par šo lēmumu.

Lai gan minētās tiesību normas tieši nerisina situāciju, kad valsts centrālās bankas vadītājam piemērots drošības līdzeklis kriminālprocesā, tās nosaka kritērijus un pārsūdzības kārtību lēmumiem par valstu centrālo banku vadītāju atbrīvošanu no amata. Senāts konstatē, ka Eiropas Savienības Tiesa spriedumā atzina, ka Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.pants ir piemērojams arī tad, ja valsts iestāde personai piemēro tādu drošības līdzekli, kura rezultātā personai uz laiku tiek liegts pildīt bankas vadītāja pienākumus. Tiesa arī norādīja, ka valsts nacionālās kriminālprocesa tiesību normas nevar radīt šķērslī kompetencei, kas ar Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.panta otro daļu piešķirta Eiropas Savienības Tiesai, visos gadījumos, kad šī tiesību norma ir piemērojama (*Eiropas Savienības Tiesas sprieduma 57., 63.punkts*).

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka tiesiskuma kontrole pār tādu drošības līdzekli, kas paredz liegumu personai pildīt valsts centrālās bankas vadītāja pienākumus, ir tieši Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

[14] Eiropas Savienības Tiesa vērtēja lēmuma par drošības līdzekļu piemērošanas pamatotību atbilstoši Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.pantam, proti, vai pieteicējam piemērotais pagaidu aizliegums pildīt savus pienākumus noteikts, pastāvot pietiekamiem elementiem, kas liecina, ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu, kurš varētu attaisnot šādu aizliegumu. Vērtējuma rezultātā Eiropas Savienības Tiesa atzina, ka Latvijas Republika nav pierādījusi, ka pieteicēja atbrīvošana no amata ir balstīta uz tādu pietiekamu elementu esamību, kuri liecinātu, ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.panta otrās daļas izpratnē, līdz ar to apmierināja prasības pamatu, kas attiecas uz minētā lēmuma nepamatotību. Tādējādi ar Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lēmums par drošības līdzekli atcelts tiktāl, ciktāl ar to pieteicējam aizliegts pildīt bankas prezidenta pienākumus (*Eiropas Savienības Tiesas sprieduma 88.–97.punkts*).

No minētā izriet, ka Eiropas Savienības Tiesa ir konstatējusi to, ka aizliegums pieteicējam pildīt bankas prezidenta pienākumus nebija tiesiski pamatots, attiecīgi – bija prettiesisks. Tāpēc lēmums par drošības līdzekli atcelts.

Lai gan izskatāmais gadījums ir netipisks ar to, ka drošības līdzekļa piemērošanas pamatotību (tiesiskumu) nav vērtējusi valsts iestāde vai tiesa, ņemot vērā Kriminālprocesa regulējumu, bet gan Eiropas Savienības Tiesa, pamatojoties uz

Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2.pantu, šāda situācija loģiski izriet no konkrētā drošības līdzekļa specifikas – aizliegumaieņemt tieši valsts centrālās bankas vadītāja amatu. Proti, konkrētā gadījuma apstākļos drošības līdzeklis – noteiktas nodarbošanās aizliegums – nav drošības līdzeklis vienīgi Kriminālprocesa 243.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē, bet gan attiecas arī uz tāda amata statusu, kura aizsardzībai Eiropas Savienības tiesību normas noteic īpašu mehānismu. Tāpat jāņem vērā, ka Eiropas Savienības Tiesas spriedums nav bijis tikai deklaratīvs, bet radījis arī konkrētas tiesiskas sekas.

[15] Ievērojot minēto, tiesa ir pamatoti norādījusi uz Eiropas Savienības Tiesas spriedumu kā tādu nolēmumu, kurā konstatēts iestādes rīcības prettiesiskums Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmās daļas izpratnē. Līdz ar to atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrajai daļai tas ir tiesiskais pamats kaitējuma atlīdzināšanai konkrētajā gadījumā.

Termiņš kaitējuma atlīdzināšanas iesnieguma iesniegšanai

[16] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 20.pants noteic, ka privātpersona iesniegumu par kaitējuma atlīdzināšanu iesniedz sešu mēnešu laikā pēc šā likuma 4. vai 5.pantā minēto apstākļu iestāšanās.

Pieteicējs blakus sūdzībā argumentē, ka uz izskatāmo lietu nevar tikt attiecināts Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 20.pantā noteiktais termiņš iesnieguma par kaitējuma atlīdzināšanu iesniegšanai, jo nav iestājušies Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4. vai 5.pantā minētie apstākļi, bet gan kaitējuma atlīdzinājums tiek prasīts, pamatojoties uz minētā likuma 2.panta otro daļu. Pieteicēja ieskatā, ja likumdevējs būtu vēlējies attiecināt Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 20.pantā noteikto termiņu arī attiecībā uz Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otro daļu, tad tas būtu tieši iekļauts tiesību normā.

Senāts savukārt atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi interpretējusi tiesību normas un pamatoti atzinusi, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 20.pantā noteiktais termiņš ir attiecināms arī uz Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrajā daļā noteikto kaitējuma atlīdzināšanas tiesisko pamatu. Minētais pamatojams ar turpmāko.

[17] Tiesiskās noteiktības princips uzliek valstij pienākumu nodrošināt tiesisko attiecību stabilitāti, un šīs stabilitātes nodrošināšanai citstarp kalpo konkrētu darbību veikšanai noteiktie termiņi (sal. *Satversmes tiesas 2014.gada 9.janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 7.punktā*).

Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 20.pants skaidri paredz termiņu iesnieguma par kaitējuma atlīdzināšanu iesniegšanai, proti, ka tas ir jāizdara sešu mēnešu laikā pēc tam, kad ir iestājies kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskais pamats. Kaut arī norma tieši nenoteic, ka minētais termiņš attiecināms arī uz Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrajā daļā noteikto kaitējuma atlīdzināšanas tiesisko pamatu (likuma 4. vai 5.pantā tieši neminētos gadījumos), Senāts atzīst, ka tas ir izsecināms no konkrētā likuma sistēmas un mērķa – ieviest vienotu procesuālo kārtību kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā radītā kaitējuma atlīdzināšanai (sal. *Senāta 2018.gada 14.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1081/2018, [ECLI:LV:AT:2018:1114.SKA108118.4.L](#) 13.punkts*).

Senāts piekrīt pirmās instances tiesai, ka likumdevējam nevarētu būt mērķis kaitējuma atlīdzinājuma prasījumam netipiskajos gadījumos paredzēt atšķirīgu – neierobežotu termiņu. Tas būtu pretēji gan tiesiskās stabilitātes, gan vienlīdzības principiem, jo radītu situāciju, kurā personām, kurām kaitējums būtu radies likumā tieši neminētos gadījumos, būtu atļauts lūgt atlīdzinājumu par kaitējumu neierobežoti ilgi, kamēr citas personas būtu pakļautas stingri noteiktam sešu mēnešu termiņam. Tādējādi personām tiktu radītas tādas priekšrocības vai ierobežojumi, kas nav pamatoti ar racionāliem un objektīviem iemesliem, un tas nav pieļaujams. Senāts piekrīt pirmās instances tiesai, ka no tiesību normām neizriet tiesiskais regulējums, kurš pamatotu atšķirīgu tiesību izlietojuma noilgumu (skat. *pārsūdzētā tiesas lēmuma 16.punktu*).

[18] Izskatāmajā gadījumā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats radās 2019.gada 26.februārī, kad tika pieņemts Eiropas Savienības Tiesas spriedums. Pieteicējs ar iesniegumu par kaitējuma atlīdzinājumu Ģenerālprokuratūrā vērsās 2023.gada 15.maijā, tātad vairāk nekā četrus gadus pēc Eiropas Savienības Tiesas sprieduma pieņemšanas. Senāts ņem vērā, ka pieteicējs sākotnēji vērsās Rīgas rajona tiesā, uzskatot, ka jautājums par kaitējuma atlīdzinājumu izskatāms civilprocesuālā kārtībā. Tomēr arī pēc tam, kad ar 2022.gada 27.oktobra spriedumu civillietā tika vērsta pieteicēja uzmanība, ka atlīdzinājums par konkrēto kaitējumu ir vērtējams valsts atbildības kontekstā, viņš ar iesniegumu Ģenerālprokuratūrā vērsās vairāk nekā sešus mēnešus pēc minētā sprieduma pieņemšanas datuma.

Līdz ar to pirmās instances tiesas lēmumā pamatoti konstatēts, ka termiņš ir nokavēts un ka pieteicējs tādējādi ir zaudējis subjektīvās tiesības lūgt iespējamā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteicējs arī nav norādījis, ka viņam būtu pastāvējuši kādi ārkārtēji apstākļi termiņa neievērošanai.

Kopsavilkums

[19] Apkopojot minēto, Senāts atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi interpretējusi Kaitējuma atlīdzināšanas likuma normas, kā rezultātā pamatoti izbeigusi lietā tiesvedību. Tādējādi pārsūdzētais tiesas lēmums ir atstājams negrozīts, bet pieteicēja kasācijas sūdzība – noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 23.jūlija lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība administratīvajā lietā Nr.A420218123;

/Persona A/ blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

E. Darapoļskis I. Meldere R. Vīduša